

Dürer, la porta gòtica al Renaixement

La Pedrera acull una àmplia mostra sobre l'obra del gravador alemany Albrecht Dürer en la qual queda reflectit el caràcter polifacètic de l'artista i el seu paper de frontissa entre l'edat mitjana i el renaixement.

ARXIU / FUNDACIÓ CAIXA DE CATALUNYA

'Adam i Eva' (1504). El càlcul de les proporcions humanes més que no un model concret va configurar l'ideal estètic de Dürer.

Nou dibuixos, llibres, tractats i més d'un centenar de gravats d'Albrecht Dürer (1471-1528) s'exposen per primera vegada a Catalunya i a l'estat espanyol en aquesta mostra produïda per la Fundació Caixa de Catalunya. Comissariada pel director de l'Obra Social de Caixa de Catalunya José Corredor-Matheos i Gilberte Martin-Méry, "Dürer a les col·leccions franceses" presenta obres procedents principalment de la Bibliothèque Nationale de France i de l'École Nationale Supérieure des Beaux-Arts de París.

Al llarg del recorregut expositiu, que romandrà obert fins el dia 6 de desembre, el visitant descobrirà la diversitat tècnica amb què el gravador de Nuremberg va plasmar totes les seues capacitats artístiques i la complexitat humana que el va caracteritzar. Xilografies, burins, alguna punta seca, o aiguaforts i dibuixos configuren el microcosmos d'aquesta figura polifacètica. Igualment, s'hi podran contemplar les obres mestres de l'artista alemany, com ara la sèrie de gravats que componen *L'Apocalipsi*, o les diverses Passions, on plasma l'autèntica essència del cristianisme.

Aires nous. Dürer representa el paradigma de la modernitat. Obre la finestra de l'Alemanya medieval, gòtica, a un ideal renaixentista, italianitzant i equilibrat. N'esdevé la frontissa entre el món medieval i l'època mo-

Imperator Cesar Dñus Maximilianus
Pius Felix Augustus

derna, en un moment convuls i d'ideals en constant metamorfosi. Dürer és, abans que res, l'encarnació del procés de transformació de l'home medieval en l'home modern. Tant en les seues actituds com en la seua obra s'aprecia la derivació que pateix l'epicentre de l'univers. Aquella centralitat divina, intocable, deixa pas a una perspectiva humana, egocèntrica, laica. Les seues obres de tema religiós cedeixen enfront de retrats tardans, com el de Maximilià I (1519). L'home occidental penetra de ple en el Renaixement i Albrecht Dürer abandera aquesta evolució des de Nuremberg, on no manca activitat cultural i artística; ni comunicacions ni comerç ni intercanvi.

I Dürer, en aquest context, troba el marc idoni per a desenvolupar el gravat en totes les seues versions i elevar aquest mitjà de reproducció, a la categoria d'art. Una tasca artesanal, anònima, desenvolupada fins ara als tallers de talladors, de fusters i ebenistes, o als espais reclosos dels monestirs, s'igualava, en els seus burins i gravats, a teles i frescos.

I no sols això: el gravador alemany reivindica la paternitat de l'obra, de la creació artística, enfront de la còpia. I, per tant, l'ésser humà enfront de la seua pròpia creació. L'home esdevé als seus ulls una individualitat no anònima que ja no es resigna a quedar eclipsada per una obra amb funcions al·legòriques com eren les creacions medievals: aquesta és la verdadera modernitat de Dürer. No se sotmet al mo-

del humà imposat per la plàstica gòtica sinó que busca en la proporció i en la perspectiva la perfecció d'un món positiu. Com a mostra, *Adam i Eva* (1504), un gravat que respon plenament a l'ideal estètic renaixentista el qual s'aferra, a través de la matemàtica i la geometria, a l'objectivació pura del món.

Itàlia, i principalment Venècia, li obren els ulls per primera vegada, a divuit anys; i Leonardo da Vinci i els escrits de Vitruvi arrodonixen les inquietuds perfeccionistes del gravador, pintor, filòsof i tractadista, incondicional de Luter i partidari de la Reforma. Dürer captiva Europa; i Europa captiva el fill de Nuremberg amb l'efervescència estrepitosa, caòtica que provoca l'afirmació de l'ésser humà, de l'home renaixentista en un món sotmès i regit fins ara per lleis divines. *L'Apocalipsi* (1496-1498) és Dürer mateix. En aquell sonar de trompetes i forces desencadenades, s'entreveu la fi d'un món vell, l'eclosió definitiva del Renaixement.

Eliseu T. Climent

'Retrat de Maximilià I' (1519). En l'obra tardana de Dürer, aquest retrat representa una obra emblemàtica de l'art civil de Dürer.

La modernitat de Dürer

Si entre els seus contemporanis Dürer va aconseguir un gran reconeixement, la posteritat l'ha situat en un dels llocs més cimers de la història de l'art. I no ha d'estranyar-nos perquè el seu talent es va manifestar en totes les disciplines artístiques. Així, Dürer va ser pintor, escultor, arquitecte, escriptor i, sobretot, dibuixant i gravador, un gravador que va revolucionar la seva època, perquè va convertir la xilografia i la calcografia en un autèntic *mass-media*. Amb ell el gravat a la fusta deixà de ser un mètode simplement ornamental per a transformar-se en un suport iconogràfic en què plasmar la manera de pensar del món medieval amb intensitat expressionista. Els seus gravats, tant els pietosos com els profans, van esdevenir autèntiques estampes del moment, es van escampar per tot Europa, tant la luterana com la catòlica, i el van convertir en un dels artistes més reconeguts del segle XVI.

Una popularitat que arriba fins els nostres dies, perquè Dürer continua interessant el públic d'avui, per la qualitat del seu art, per la força dels seus gravats, per la seva prodigiosa capacitat de represen-

tar la realitat i també perquè, molt probablement, va ser el primer artista de l'Europa moderna, un home que va viure en la cruïlla de diverses cultures, que investigà els coneixements del seu temps, que se sentí fascinat tant pel medi natural com per l'ésser humà i que va ser conscient que vivia el final d'un cicle (el gòtic) i que en començava un altre (el renaixement), al qual es va lliurar en cos i ànima, per entendre que en l'art, com en la vida, cal mirar endavant i no endarrere.

Una manera de ser i de fer que es fa present en aquests gravats, davant la força plàstica i la profunditat psicològica dels quals ni els desconeguts de les llegendes medievals i les mitologies bíbliques restaran indiferents. I és que les escenes de l'apocalipsi, les de la passió, les de les vides de Jesús i la Mare de Déu, ... temàticament i ambientalment poden ser d'una altra època, però, tècnica-ment, artísticament i psicològicament no han perdut ni un bri de la seva força.

Daniel Giralt-Miracle (crític d'art)